

Minneoppgave for eldre

Ludvig Andersen, Skogen, Finnsnes, forteller:

Blad 1:

Jeg ble født på gården Skogen pr. Finnsnes i Lenvik sogn den 26. februar 1891, av foreldre gårdbruker Anders Isaksen og hustru Danilken, født Jespersen, Trollvik i Lenvik.

Min mor var enke etter Henrik Kristiansen, som døde 1888. I sitt første ekteskap hadde mor 3 sønner og en datter. De tre sønnene var Jesper, Kristian, og Henrik og datteren Hanna.

I mors andre ekteskap var vi 3 søsken, nemlig undertegnede og en søster Kristine og en bror Irgen. I dette kullet var jeg den eldste.

Vårt hjem var den gang innredet med stue gang og kammer i nederste etasje. I gangen var der grue hvor maten ble kokt eller stekt. I andre etasje var det stueloft, kammersloft, gangloft hvor trappoppgangen var anbrakt. Videre fjøsbygning med plass for 3-4 kyr, 6-8 sauer og vanlig hadde vi gris til juleslakt. Dessuten stabbur og vedsjå samt utedo. Hestestall var bygget til fjøsbygningen. Av kjøreredskaper var det vanlig, høyvogn med grind, bikkvogn med karm, et par sleder til vedtransport, samt en såkalt støtting for transport av ved i brattlent terreng, og en såkalt kjøreslede som var beregnet bare på kjøreturer i besøk til slektninger og kjente og selvfølgelig beregnet på kirketurer. Til slike turer benyttedes de såkalte dombjeller på hest, og da var det virkelig stas særlig på kirketurer med flere hester i lag.

I den førte del av 90 årene var der på gården Skogen 6 seks våningshus med tilsvarende fjøs eller uthusbygninger.

I årene omkring 1830 ble gården Skogen delt mellom 4 fire eiere. Disse 4 eiere var på den tid Kristian Henriksen, Eidis Eriksen, Daniel Eriksen og såvidt jeg vet Jakob Jakobsen. Alle disse eide båt, og drev fiske på Lofoten og Finnmarka h.h.v, vinter og vår.

De vanlige båttyper som ble benyttet, var jo selvfølgelig bare de såkalte fembøringer. Under vinterfiske med garn i Lofoten og jukse eller de såkalte dypsagn under vårfiske på Finnmark.

Disse båttyper og redskaper ble i vesentlig grad benyttet helt frem til 1895 da de såkalte listerbåter, sneseilbåter etter hvert tok luven av fembøringen, slik at omkring hundreårsskifte fantes der knapt en fembøring på fiskefeltene verken på Finnmark eller i Lofoten.

Foruten de ovenfor nevnte bygninger på hver gård, hadde alle båteierne naust eller sjøhus hvor båtene ble oppsatt etter endt Finmarks-tur og stod da i hus eller naustet til neste Lofottur. I naustet blev også oppbevart redskapene og effekter som ikke var beregnet på å nytte før til neste sesong. I naustet oppbevartes også såkalte småbåter som ble benyttet under hjemmefiske av forskjellige slag, særlig i tiden etter at slåtten og skuråna var unnagjort utover august måned.

Jeg husker godt når fembøringen skulle settes ut av naustet og på sjøen for å rigges til Lofottur, dette foregikk vanligvis omkring midten av januar måned. Når båtene skulle enten oppsettes eller utsettes, var alle mann disponibel for å hjelpes til med dette arbeide

Samme dag som utsettingen fant sted, blev der inntatt ballast som bestod av stein fra fjæren og denne blev da godt plagget lengst mulig nede i båten, for å gjøre den mest mulig sjødyktig for seilas.

Når så ballasten var tatt inn, var det brensløst for turen som så måtte tas inn i så pass stor mengde at det strakk til for hele sesongen. Ikke bare for å ha til brensel ombord i båten men den største del gikk til oppvarming av rorbuene som en flyttet inn i straks ved ankomsten til Lofoten. Til oppvarmingsbrensel blev nyttet bare bjerkeved, som alle mann måtte ha med, men som blev benyttet i fellesskalp på turen.

Når så brensløst var inntatt, var det alle fiskeredskap, og så til sist kostkista øverst på farmen som det den gang kaltes. Under hele denne prosessen var vi smågutter med som nysgjerrige og spørrelystne. Og når kista var åpnet, vanket der alltid Lofot-lefse som vi fik stukket i hånden. Dette var jo også det vi hadde lurt på.

Blad 2:

Utover seinhausten var det alltid en travel tid for mannfolkene med bøting av gamle redskaper og binding av nye, da redskapene måtte så vidt mulig være ferdig til jul. På samme tid som dette ble utført, måtte alt vinterbrensel være heimkjørt senest innen utgangen av oktober måned. For oss smågutter måtte vi ganske tidlig være med i de forskjellige forekommende arbeider som vi kunne makte, og dette blev da helet ved reparasjon og binding av nye garn, da vi nå helst blev satt til å legge i garnnålene, nøste tråd m.v.

Av mor fikk døtrene tidlig lære seg til å behandle binding av sjøvotter, støvlester, sokker og hoser, likeså lære seg til å veve tøy til nye under og ytterklær til far eller bror som skulle reise på Lofoten eller på andre fiskerier.

Mor hadde jo i disse tider mange ting å ta vare på med matlaging både til folk og dyrene i fjøset, 3 - 4 kyr og 7 - 8 sauer og i de flest tilfeller også en eller ofte 2 griser, hvorav en skulle slaktes til jul og den andre utpå vinteren, slik at far og kanskje en sønn skulle ha et stykke godt flekk med både til Lofoten såvel som til Finnmarken. Når en så legger til at en slik luksus som et vannspring ikke fantes verken til stue eller fjøs, og vannet måtte derfor transporteres både til stue og fjøsa med bøtter, og på grunn

av disse forhold måtte der under vinters tider først måkes veg til brønnen og selve brønnen oppmåkes for å komme til vannet, så vil en lett forstå at disse forhold medbrakte et meget hårdt slit, som krevde først og fremst en god helse og også en enestående pågangsvilje uten hensyn til strabaser. I fjøset hadde de fleste en grue(peis) med en 100 liters gryte som hver dag måtte fylles med vann. I denne såkalte fjøsgryta ble der så kokt til dyrene avfallshøy og forskjellig fisk og sildeavfall, som dyrene blev fore med ved siden av alminnelig tørt høy.

Husmoren eller budeien måtte gå i fjøset minst 3 ganger daglig, morgen, middag og kveld. Foruten dette kom så det vanlige husarbeidet, til vanlige familier på 6 - 8 personer små og store som skulle ha mat til vanlige måltider. Jeg kan meget godt huske hvordan mor strevde hver eneste dag, søndag som yrkedag, og dette på same vis i de fleste hjem i de tider.

Når Lofotturen var avsluttet omkring midten av april måned var det hurtigst mulig å få brakt klær, redskaper og proviant ferdig til Finnmarksturen. Det blev også til denne sesong en hektisk tid for husmoren med klesvask, omvøling av klær vask og brødbaking. For mennene reparasjon av redskaper og som til Lofotturen gi båten den nødvendige omflinad, og videre ta inn ting som en måtte ha også til Finnmarks-turen. som en vanlig beregnet til å vare frem til St. Hans tider. Alt etter som fisket artet seg.

Ved hjemkomsten fra Finnmark, stod våronna for døren, og også til denne var det påkrevet å få sæden hurtigst brakt i jorden, til dette arbeide måtte vi smågutter være med fra en ganske tidlig alder å lære os til å arbeide så godt som vi kunne være skikket til.

I tiden omkring hundreårsskiftet, foregikk der en nokså utstrakt fiskeforedling her på våre hjemsted. Foredlingen skjedde i form av vasking av fisken på fjæren og blev oppbåren på bergene og tørret til

Blad 3:

der til den såkalte klippfisk på de såkalte fiskeberg ovenfor flomålet tett nede ved sjøen. Under denne prosess og likeså under tørking av fisken, var vi både unggutter og jenter med - helt fra 9 - 10 års alderen. Og selv om ikke betalingen i de tider var særlig stor på oss smågutter i den alderen kr. 0,40 - fire ti ører om dag det første året, var vi likevel med å arbeidet i den tide når dagen måtte ha en lengde på 12 timer før en kunne regne det som hel dag, og på den måten oppnådde som nevnt 40 øre pr. dag.

De som var voksne fikk kr. 1,20 pr. dag med samme arbeidslengde pr dag som for de unge. Viss forholdene lå slik an at det blev bare 3 timers arbeidsdag altså 1/4 dels dag, utgjorde den dage arbeidsfortjeneste 40 øre. Dette gjaldt voksne arbeidere.

I året 1897 fik vi i dette distrikt to meget store fremskrittshendelser idet en for det første fikk åpnet vegforbindelse mellom Finnsnes og Karlstad i Målselv kommune. Det andre store fremskritt gjaldt jo ikke bare dette distrikt, men hele den Nord-Norske

befolkning idet det var dette året Kaptein Rikard With med D/S Vesterålen forsøkte, og dermed fik fastslått at det gikk an å gå med rutebåt Trondheim - Tromsø.

Med dette forsøk som falt meget heldig ut når en tar hensyn til den forholdsvis lange og urene kyst og uten en eneste seilingslykt langs kysten og med en kyststrekning oversådd med holmer og skjær og undervannsbåer. Med D/S Westerålen og Rikard With på broen kunne en med dette forsøk slå fast at forløperen for hurtigruteleia nå har slått fast at daglig hurtigrute Bergen - Kirkenes ville være en kjensgjerning slik en har hurtigruten i dag.

Den første hurtigrute som her er nevnt, anløp Nygård ved Finnsnes på denne forsøksturen. Jeg anser det unødig å gå noe nærmere inn på den glede for hele nord Norges befolkning dette forsøket medførte .

Som nevnt foran, fikk en her i distriktet åpnet veien Finnsnes - Karlstad i 1897. Det er klart at selv om denne vegen hadde en mer lokal oppgave en den nevnte seilas langet kysten Trondheim - Tromsø, så hadde den en uvanlig stor betydning særlig for innlandsdistriktene, og i denne forbindelse vil jeg gjerne nevne at i nedre Målselv og helt til Finnsnes hvor denne vegen nå var ferdigbygget, var de fleste fiskere og hadde en tildele nesten uframkommelig veg nedover til sjødistriktene men som med denne vegen gjorde det mulig med den nødvendige transport for de fiskere som bodde innenfor dette distrikt å fortsette fiskeryrket.

Det samme året 1897 begynte jeg på skolen, skolepliktig alder fylt 7 år. Jeg fylte 7 år først 26. februar 1898, men jeg hadde god lyst selv å begynne men det gikk nokså tregt med lærdommen det første året, slik at jeg måtte finne meg i å gå fire år i småskolen som det het den gang. Det verste for meg var at mine kamerater, riktignok noe eldre enn meg blev oppflyttet etter 3 års småskole og jeg måtte gå fire år i minste klasse. Men så hendte det at i 2 klasse gikk det bedre, slik at jeg blev oppflyttet etter ett år i 2. klasse slik at jeg i 3 klasse kom ilag igjen med de andre eldre kamerater og til utgangen av skolen som den gang var 7-årig før en fikk konfirmasjon. I 3. klasse gikk det ganske bra med lærdommen etter den tids mål, for folkeskolen, men bare 12 år gammel mente far at jeg var såpass stor at jeg måtte være med på Lofot-turen som kokk. Jeg fylte 13 år ca. en måned etter jeg var kommet til Lofoten. Dette var året 1904.

Turen til Lofoten og eller til fiskeværet Steine hvor far hadde tinget rorbu også dette året, gikk bare godt. Vi fikk noe poppel eller stampesjø over Hølla utenfor Svolvær, og der skulle jeg få anledning å vise om jeg tålte sjøen uten sjøværk. Jeg blev derfor bedt om å stå på hodet på bandjern fremme ved husgavlen, jeg gjorde da det uten at sjøsyken meldte seg, og jeg ble da erklært å være sjøsterk.

Båten som min far hadde kjøpt for 3 år siden, var en åpen(ikke dekk)møring var bygget på Møre, derav navnet møring. Denne båttype var rigget

Blad 4:

med 2 master og som sneseiler, med storseil, gaffelseil, fokk og klyver på forreste mast og med messanseil på aktermasten. Båten var en ganske god seiler, og for den tids båter et stort fremskritt i fiskerflåten.

Dette året 1904 blev et totalt uår i Lofoten. Dette skyldtes i vesentlig grad en såkalt kobbevandring langs hele den norske kyst, hel ned til Oslofjorden, hvor der blev fanget eksemplarer av kobbe. Denne sort sjødyr kom fra Kvitsjøen og blev derfor kalt for russekobbe. Denne kobben fulgte etter fisken og jaget den, og fisken søkte derfor til dypt vann som ikke kobben kunne følge fisken. De eksemplarer som blev fisket av torsk, var helt utmagret og leveren var helt uten fett og var helt gråsvart. Dette bevirket nærmest som en katastrofe for garnfisket i Lofoten det året, men like fullt så galt for linefiskerne. Jeg vil således nevne at vårt båtlag som var høyste fisker på Steine-fisket i alt ca. 150 torsk og på kokgarnet som det het, blev der i alt fisket 8 fisker på hele vinteren.

Finmarksfisket ble heller ikke særlig utbytterikt dette året, og i vesentlig grad av samme årsak som for Lofoten.

Etter vor hjemkomst fra Lofoten, gikk jeg opp de forsømte skoleuker som jeg hadde tapt på grunn av Lofotturen, og forsømmelsen blev derfor med dette omtrent likvidert.

Høsten 1905 gikk jeg i konfirmasjonsskole, og blev konfirmert i Lenvik kirke på Bjorelvnes. Under konfirmasjonsskolen kom en dag presten Abraham Larsen og kunne fortelle at det nå var brakt til enighet mellom Norge og Sverige, og slik at det ikke nå lenger var fare for krig mellom disse to land. Dette var jo en særdeles gledelig meddelelse, både for folket i Norge såvel som for Sverige.

For å bli konfirmert den gang måtte vær konfirmant betale til presten kr. 4 som far måtte sende med konfirmanten for å overlevere til presten. Men skulle vi betale alle fire kronene til presten, så var jo vi helt pengelens, og dette var jo ikke så greit for guttene som tiltrengte et eller andet. Vi gjorde det derfor på den måten at vi betalte presten kr. 2.- og så satt vi jo igjen med hele 2 kroner til eget bruk. Når så far kom til kirken til konfirmasjonsdagen, fik han vite at vi hadde benyttet 2 kroner selv av beløpet som han sendte med til presten, og så måtte far punge ut med de underslåtte kr. 2.- direkte til presten, ellers blev vi ikke konfirmert. De underslåtte 2 kroner var vi enig om hva som måtte kjøpes, vi var jo så godt som voksne gutter og måtte selvfølgelig kjøpe tobakk for de underslåtte midler. På Gibostad var der tobakk å få kjøpe, og det blev derfor så hurtig som mulig lånt båt slik at vi kunne komme oss over til Gibostad. hvor vi kunne anskaffe oss tobakk. Innkjøpet ble besørget med et kremmerhus med røyketobakk og en kritpipe, og videre en strut med fyrstikker, alt dette til en pris av ca. 30 øre, og når vi så tente pipen virket vi jo strake mere voksen. Far skjønnte vel hvor de 2 kroner var blitt av som vi hadde unnlatt å betale presten. Men far mente vel også at dette måtte vel guttene ha, og sa derfor intet om vårt underslag av betrodde midler. For mitt vedkommende som dessuten hadde vært 2 år i Lofoten,

kunne derfor med en viss rett betrakte meg som omtrent voksen, til tross for at jeg ikke var mer enn fjorten og et halvt år gammel da jeg ble konfirmert.

Vinteren 1906 blev mit tredje år på Lofoten, men denne gang var jeg med som såkalt halvkar samen med en gutt fra nedre Målselv, og vi var derfor alltid med på sjøen. Denne andre gutten var ca. et år eldre enn meg, og vi skulle deles om lott til sammen. Denne andre gutten hette Peder Jørgensen å var fra en gård der oppe som hette Rydningen.

Det syntes å være ganske bra med fisk i Lofoten det året, men en stor katastrofe i form av et veldig snøskred som rammet flere rorbuer som blev nærmest knust under raset ned over til sjøen. Dette raset kom om morgenen den 6 mars kl. 6. Det blåste sterk kuling av S.0 om morgenen og folket var for det meste ennå ikke stått opp da det ikke var utrorsvær. Klokken litt før 6 om morgenen kom en mann inn fra en av nabobuene og sa ifra at vår båt hadde slitt mellomfortøyningen med en annen båt og våre

Blad 5:

menn tørnet straks ut og kom seg i klærne og ombord. Jeg hadde kokkdag den dagen, og tørnet straks ut for å koke kaffen til mennene skulle komme tilbake igjen. Jeg hadde nettopp fått kjelen til å koke, da jeg hørte et stort rabalder ute, og jeg tok meg den tanke at det vel var en garnhjell som stormen rev ned.

Ca. 10 minutter etter at jeg hørte dette svære rabalder eller smellet ute, kom min eldre bror Jesper inn med en mann på ryggen, og som bare var i undertøyet men helt gjennomvåt av is og snøsørpe over hele kroppen. Min bror bare satte mannen fra seg og sprang ut med det samme, og uten å gi seg tid til den minste forklaring om hva som var hendt. Jeg fik ranget av mannen de våte, isete klærne uten å ha noe å kle på han. Jeg sendte han direkte i køyen som en av våre menn nettopp hadde forlatt og derfor var varm ennå. Etterhvert som våre menn fikk berget noen, måtte de hurtigst mulig bli brakt i hus. Da det etter hvert gikk opp for folket i de rorbuene som ikke var rammet, hva som var hendt kom alle seg snarest mulig ut for å berge overlevende. Der blev oppberget levende antakelig omkring 30 mann mens der dessverre omkom 18 mann ved denne ulykken.

For å få varme til disse folkene som kom inn i vår bu, var det som nevnt om å gjøre snarest å få alle i køyene, så fant jeg på å helle «ekspellere» som var den medisin far brukte å føre med seg på turene og var forøvrig den medisin en kunne oppdrive i øyeblikket Jeg tok derfor å helte «ekspellere» på kjelen og gav disse folkene av denne varmemedisin så mye de ville ha. Det så ut til at denne medisin gjorde bare godt slik at mennene fik den høgt tiltrengte varme i seg.

Dette er virkelig et trist minne fra min spede ungdomstid. Et minne som ikke kan glemmes.

Utover mars måned viste det seg å være ganske bra fisketyngde i Lofoten, og særlig i Vest-Lofoten, men det forhold som oppstod på grunn av skredet, gjorde at vi ikke

kunne følge fisketyngden vestover. Vi blev derfor å fortsette fisket for Steine slik at vi kunne så godt som mulig rekke en hjelpende hånd til de som direkte var rammet av skredet.

Sist på sesongen satte det inn med nokså mye uvær så fisket av den grunn blev for en stor del mislykket. Turen blev derfor avsluttet over påske, og det blev jo da å reise hjem og snarest mulig dra til Finnmark.

Året 1906 fylte jeg 15 år under Lofotfiske, og blev nå godtatt som mann for å være med til Finnmark under vårtorskefisket. Vanligvis ble avreisen til Finnmarksfisket påbegynt første halvdel av april måned og varte til St. Hans tider. I den tid av året var det alltid stor travelhet, først og fremst med våronna og som første oppgave blev å bearbeide åkrer først til kornutsæd, og så snart dette var over kom turen til potetene som da var den utsæd som stod for tur å bli sat i jorden. Når så denne del av våronna var utført, kom turen til oppussing og vedlikehold av båtene, og når dette så var gjort, skulle båtene settes i naustet til neste år, dette gjaldt også etter at de nye typer av båtene som blev kalt for listerbåter sneseilbåter, selv om disse båter var adskillig tyngre å håndtere på landjorden som fembøringene .

Når dette var fraseggjort, stod vedhugging for døren. Da skulle den såkalte sommerhugsten foregå. Denne veden måtte bakes som det het, og dette av hensyn til barken av veden som en måtte ha av hensyn til barking av fiskeredskapene. Nå led det alt mot slåttonna som vanligvis tok sin begynnelse omkring midten av juli måned, og varte til sist i august.

Omkring årene 1895 og til omkring årene 1904 foregikk omleggingen fra råseilbåtene (fembøringen) til sneseilbåter (listerbåter). Dette var også udekkede båter uten dekk, derav navnet åpne-båter

Denne båttype var såkalte sneseilbåter med storseil, gaffelseil, fokk og klyver. De såkalte møringenes rigging er beskrevet foran. Disse båttypen blev omkring 1904 av løst av de såkalte dekket skøyter og som dekksbåter betydde et meget stort framskritt i fiskebåtenes sjø- dyktighet og dermed større sikkerhet for liv og helse i utførelsen av fiskeryrket. Disse båttypen fik en betydelig større fangstradius, på

Blad 6:

sjøen, likeså at en ble mindre avhengig av benyttelse av den såkalte jukse, idet fiskerne blev bedre rustet for omlegging av redskaper fra jukse til det betydelig bedre fangstredskap line. Dessuten blev det en bedre type fangstbåter som blev kalt doryer som en kunne plassere opp i en annen på dekket slik at de store skøyter førte med seg på dekket opptil 3-4 fangstbåter. Disse fangstbåters bemanning var 2 mann i hver dory.

Videre under sesonger med loddeinnsig og dermed ofte stor fisketyngde var det den såkalte jukse eller dypsagn i disse forhold ofte det effektive redskap og under de forhold var disse doryer mye mer høvelig i det at disse kunne let tas inn på dekket

under dårlig vær og under lengre veier, eller flyttedistanser, f.ex. fra det ene fiskevær til det andre.

Fra årene omkring 1906-07 gjorde motoren i fiskerbåten sitt inntog, og allerede omkring 1910 var den daværende dekkede fiskerflåte forsynt med motor. Til tross for at en jo må si at utviklingen i fiskeriene nå gikk i den retning, må en likevel beklage at det kom mange motormerker på markedet, med svært gode anbefalinger, var det en masse fiskere som jukset opp i stry ved kjøp av en stor del av de motormerker som ble lansert på markedet og i svært mange tilfeller gjaldt dette også nye motorer.

Verst jukset ble de fiskere som hadde lite midler til rådighet for kjøp av motor som ny og derfor tydde til kjøp av brukt motor. Da disse motorer oftest ble utskiftet på grunn av defekthet. Selv om kjøpesummen syntes billig ble det i de aller fleste tilfeller de dyreste motorer en kunne kjøpe. Dette forhold kjenner jeg på meget nært hold eller av egen erfaring i det vi til å begynne med satte inn en brukt motor i vår skøyte. Etter ett år måtte vi sette inn en annen men ny motor og da gikk det jo bedre.

De verste fordyrere på disse gamle motorer var likevel disse som kalte seg reparatører som fiskerne måtte ty til når noe var feil i motoren. Disse kom som regel ombord med en skrunøkkel i hånden eller en skjærfil, og begynte sitt ødeleggelsesværk uten at fiskeren som var i nød ikke kunne jage denne karen i land, da fiskerne trodde at den karen han kunne noe. Til slutt fingret han med motoren slik at den begynte å gå. Mannen tok selvfølgelig sin mangedoblet betaling, selv om reparasjonen bare holdt til fiskeren var kommet ut av havnen men da stoppet som regel dette vidundet.

Denne situasjon forekom nokså ofte og var svært seiglivet og derfor meget kostbar for fiskerne som for det første fikk en masse bortkastede penger til reparasjoner og som det verste en masse tapte sjøværsdager på fiskefeltet.

Men under dette såvel som under andre forhold under fiskeriene medførte disse nevnte forhold også forbedringer som fiskerne gjorde seg nytte av og dette i retning av større og bedre farkoster, større og bedre motorer og med dette redskaper og mer allsidige not- og garnredskaper avpasset de forskjellige felter, fiskesorter, farvann m.v. både hva angår sild som tørkefiskeriene. Og videre den svære utvikling i selve fiskeflåten til store havgående stål båter, med moderne instrumenter og flere hundre hestekrefters motorer, med svære lysaggregat, frysemaskiner ombord, radio, telefon, peileapparater, gyrokompass m.v. Dette gjør idag vår fiskerflåte skikket for helårsfiske på meget fjerne farvann. Dette såvel for fangst av sild, Ishavs- og Bankfiske.

Det vil være unødig å gå lengre i dette skriv med beskrivelse av utvikling i fiskerflåten da dette jo må bli overtatt av yngre generasjoner. Jeg vil derfor gå tilbake til forholdet i det bygde-samfunn hvor jeg har vokst opp fra barn til nå henimot 74 år.

I guttedagene drev også vi etter forholdene sportslig trening, riktignok i barneårene var våre prestasjoner på ski meget begrenset idet vi dengang måtte nytte tønne staver som vi spikret or-ger på og benyttet da disse som ski. Når vi så kom opp i 10-årsalderen

fikk vi arbeidet gode ski av bjørk med orger av lær og med allminnelig snøre til bindinger. Etter forholdene drev vi det nokså langt i både hopp og løype.

Bygdesamfunnet Finnsnes, Sandvik og Skogen var i bra utvikling helt fra 1890-årene og folketallet økte jevnt, særlig etter at dampskips-

Blad 7:

forbindelsen mellom Trondheim og Tromsø med anløp av Finnsnes, var det som ble innsprøytet nytt liv i bygden og i særlig grad ble det forholdet etter at veien Finnsnes Karlstad ble åpnet i året 1897.

I dette året ble i desember måned U.L. «Ørnen» stiftet. Dette lag har helt siden starten vært upolitisk og omfattet distriktene Finnsnes, Sandvik og Skogen.

På den tid fantes ikke forsamlingshus i dette distrikt, i distriktet fanns heller ikke skolehus, og folkeskolen ble derfor skolt i vanlige stuer i bygden, hvor også familien bodde i et rom ved siden av selve skolestuen.

Det konstituerende møte til dannelse av ungdomslag i bygden ble derfor holdt i skolestuen som dengang var i Sandvik. Såvidt jeg vet var det frammøtt 20-30 personer hvorav endel eldre som gjerne ville bli med som medlemmer av laget.

Det var full enighet om å starte et frilynt ungdomslag som det var enighet om å kalle «Ørnen» og som laget værer som navn idag etter 67 års levetid. Lagets første hus ble bygd allerede året 1903, men ble totalt brannskadet året 1904. Til tross for dette uhell fikk laget allerede sommeren 1905 sto det nyoppførte huset ferdig etter nevnte brann men i noe større mål. Til tross for at huset var betydelig større enn det første viste det seg likevel nokså snart at huset måtte utvides på grunn av tilvekst i folketallet. Det ble litt etter litt nye og andre forhold som gjorde det høyst påkrevd med utvidelser s.s. kino, teater og større festlige sammenkomster. Huset har gjennom årene gjennomgått flere påbygginger og forandringer, men til tross for dette har det ikke maktet å holdt mål med utviklingen i dette distrikt. Huset måtte derfor i dette året nedrives og er for tiden under nyoppbygging med en betydelig forstørrelse.

Lagets første formann var Hans Bell, Finnsnes, med et styre på 5 medlemmer. Hvor mange nyvalg av styre og formenn har jag ikke oversikt over, men en stor del av oss som var mindreårig under starten har enten vært styreformenn eller medlemmer i styre og komiteer m.v. Alle har gjort sitt beste for lagets trivsel uansett hvilken oppgave en har blitt tildelt.

Laget har alltid vært sterkt interressert i kommunale saker men som lag har dette vært helt upolitisk. Laget har alltid gått inn for fornorsking av skriftspråket, som særlig i lagets første år var meget farget av danskespråket.

Ungdomslaget har i alle sine leveår vært et samlingssted både for unge og også for den eldre befolkning i distriktet. I lagets hus har medlemmer funnet sin ektemake, her har

også medlemmer holdt sine bryllup og herfra er mange medlemmers begravelse funnet sted. I okkupasjonstiden fikk heller ikke laget gå uformerket men tvertimot ble lagshuset okkupert av tyskerne og beholdt under hele krigstiden, inntil kapitulasjonen.

Jeg har i dette skriv berørt noen av de forhold som muligens kan komme til nytte for etterslekten, men det er jo en selvfølge at i et slikt kort skriv bare blir nærmest sporadisk, og da spesielt fordi jeg ikke har ervervet meg noen skolegang av betydning utenom folkeskolen slik som jeg har nevnt foran, bortsett fra et par korte kveldskurs og et 10-ukers kystskipperkurs med eksamen ved Kr.sunds sjømannsskole året 1917.

Som nevnt begynte jeg, som de fleste gutter herfra distriktet i fiskerbåten i 13-14 årsalderen og helt opp til alderdommen 60 års alderen. Jeg sluttet som fisker etter 40 år i fiskerbåten, og i disse 40 år ca. 25-30 år som fiskeskipper på de forskjellige felter og fiskerier langs kysten og delvis på bankene, Ishavet- og Spitsbergenfeltene etter storkobbe og håkjerring. I 4 år med Helderekspedisjonen ved Vest Grønland etter kveite. Dette var årene 1928-1932. Jeg nevner dette siste felt fordi jeg antar at dette muligens kan ha historisk betydning for etterslekten. Helderekspedisjonen var engelsk, utrustet med 2 moderskip «Arctic Prince» ca. 5.000 tonn og «Arctic Queen» ca. 11.000 tonn. Begge moderskip hadde tilsammen 60 motordryer som vi drev selve fisket på, moderskipene lå da for varp som det heter. Moderskipene lå varpet på selve fiskefeltet på inntil 200 favner dyp og flyttet etter som fisket tilsa det.

Blad 8:

Omkring hundreårsskiftet kom det fart i det politiske liv også her i vår bygd idet Arbeiderpartiet foran valget 1903 drev nokså intenst med politisk opplysning, for å fremme den politikk dette parti mente var den rette. Denne opplysningskampanje ledet til at partiet satte tre representanter fra Troms Fylke inn på Stortinget. Siden har såvidt jeg vet eller husker, dette parti hatt over halvparten av Tromsrepresentantene på Stortinget

I året 1918 melte også jeg meg inn som medlem i «Finnsnes Arbeiderlag.» Og er nå opptatt som æresmedlem med diplom i dette laget.

I året 1923 blev der en del splittelse også i dette lag, idet dette året fikk kommunistene en del ganske kortvarig fremgang. Men som ledet til avstemming i laget som viste et svært nedslående resultat, i det viste seg at bare 2 av medlemmene fastholdt alt medlemskap i Arbeiderpartiet, disse 2 var en fra Senja som het Adolf Pedersen og jeg.

Denne periode blev av kort varighet, fordi de gamle medlemmer som meldte seg ut ved avstemningen kom ganske omgående tilbake til sit tidligere partilag.

Utover fra årene 1910-12 blev vår bygd, som så mange andre bygder, hjemsøkt av den forferdelige sykdom "Tuberkulose», hvor særlig de unge ble angrepet og måtte bøte med livet. Heldigvis blev denne sykdom overvunnet i tiden utover 1930 årene i allfall kan en vel si at fra den tid blev sykdommen drevet til retur. Min første kone blev angrepet og måtte dø bare 28 år gammel.

Jeg fikk en sønn i mitt første ekteskap. Han var fylt 20 år da han i året 1941 reiste fra Lofoten og over til England, hvor han gikk ombord i en Destroyer hvor han begynte som elektriker.

Min sønn som heter Einvald Dag overlevde krigen, men vendte tilbake med adskillig nedbrutt helse. Einvald er gift med en som heter Herborg. De har 2 barn som lever, en datter Anne Petra 15 år, og en gutt som heter Eivind er 12 år gammel. Anne Petra går i 2. realskole og Eivind i 5. klasse folkeskole.

Einvald seiler nå for det vesentlige til sjøs med Thv. Klavenes båter. I mitt ekteskap nr. 2, har vi ingen barn. Derimot har vi hat 2 pleiesønner den eldste er til sjøs som overstyrmann og reiser i rederiet O. Ditløv Simonsen, Oslo. Den andre fostesønnen er i Sverige som håndgjerningslærer.

Her i bygda fikk vi elektrisk strøm i året 1923. Ved dette blev innvundet et stort økonomisk fremskritt for distriktene her om kring. En har således her i distriktet flere store og gode arbeidsplasser i industrielle virksomhet. Dessuten meget gode kommunikasjoner både på land som på hav.

Denne fra gamle tider også store fiskarbygd, har nå nesten ingen fiskere, unntatt en del gamle som driver med såkalt småbåt, for det vesentlige til eget forbruk.

Jeg vil med dette avslutte denne min noe ufullstendige historikk som refererer seg særlig fra mine barne og ungdomsår eller også delvis fra mine beste manndomsår.

Jeg vil be om at denne min historikk må bli vurdert ut fra det faktum at min lærdom består som nevnt foran i for det vesentlige folkeskolen med de læremidler som stod til rådighet den gang eller under de skoleforhold som rådet den gang.

Skogen pr. Finnsnes desember 1964.

Ærbødigst Ludvig Andersen